

De rol van gender in het suïcidale proces van jongeren die online gepest worden

Student: Estelle ter Bekke (S4736877)

Begeleider en eerste beoordelaar: dr. D. van Bergen

Tweede beoordelaar: dr. V.E.C. L. Koopman

Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Bachelorwerkstuk Pedagogische Wetenschappen

7 juni 2024

Aantal woorden: 6153

Abstract

Background. Suicide remains a prevalent cause of death among young people, with cyberbullying emerging as a significant potential contributing factor. Existing research showed that the development of suicidal thoughts and behaviors resulting from cyberbullying varies between men and women. This study aimed to research the question: ‘What are the gender-related differences in the prevalence of suicidal thoughts and attempts among young people who experience cyberbullying?’. **Method.** An existing database of research by a PhD student titled "The contribution of bullying to non-fatal suicide" was utilized. This database compiles data from seven primary databases, including Web of Science, PsycINFO, MEDLINE, Psychology and Behavioral Sciences, CINAHL, ERIC, and SocIndex. Two independent students screened the articles. The included articles underwent peer review and specifically addressed the topics of suicide, cyberbullying, and gender. They focused on young individuals aged between 12 and 23 years and were published from 2015 onwards. **Results.** Fifteen articles that met the criteria were included. Prevalence of cyberbullying, influence of cyberbullying, cyberbullying and suicidality, and possible influential variables were the sub-topics of the results. The majority of findings suggest a higher susceptibility to suicidality due to cyberbullying among women than men. **Discussion.** The findings on gender differences in suicidality due to cyberbullying are inconclusive and occasionally contradictory. Further research is required to investigate the reasons why men and women do or do not end up with suicidal thoughts and attempts after being victimized by cyberbullying. Nevertheless, it is evident that cyberbullying can result in suicide across genders.

Inleiding

In 2022 maakten 1916 mensen een einde aan hun leven door middel van zelfdoding. Bij jongeren onder de 30 jaar is zelfdoding zelfs de meest voorkomende doodsoorzaak (CBS, 2023). Dit houdt in dat van alle tieners die in 2022 overleden, bij één op de vijf zelfdoding de oorzaak was. Zelfdoding valt onder de term suïcidaliteit. Suïcidaliteit gaat over de gedachten, ideeën, voorbereidende acties en pogingen van zelfdoding (van Heeringen, 2006). Suïcidaliteit kan worden beschouwd als de neiging om met suïcidale wensen, voorbereidingen of acties te reageren op moeilijke situaties die zich over langere tijd hebben voorgedaan (van Heeringen, 2006). Er wordt gesproken van suïcidale gedachten wanneer een persoon frequent denkt aan, overweegt, plannen maakt en wenst te sterven door zelfmoord (X. Wang & Wang, 2023)

Daarnaast is het gebruik van social media in de laatste jaren enorm toegenomen. 88% van de Nederlandse bevolking van 12 jaar of ouder was in 2019 dagelijks online. In de leeftijdscategorie 12 tot 25 jaar ligt dit percentage zelfs op 96.5% (CBS, 2020). Hoewel deze ontwikkelingen ervoor zorgen dat mensen makkelijker contact met elkaar kunnen hebben en informatie sneller uitgewisseld kan worden, heeft social media ook een keerzijde.

Met het ontstaan van social media gaat namelijk een nieuwe vorm van pesten gepaard, wat cyberpesten wordt genoemd (Quintana-Orts et al., 2022). Pesten is ‘de ervaring het doelwit te zijn en onderworpen te worden aan herhaald en agressief of kwetsend gedrag door één of meer individuen’ (Chun-Hua et al., 2023). Cyberpesten wordt gedefinieerd als ‘de ervaring slachtoffer te zijn van pesten via welk type social media dan ook’ (Nesi et al., 2021). Deze vorm van pesten komt namelijk opzettelijk en herhaaldelijk online voor, waarbij slachtoffers niet eenvoudig voor zichzelf op kunnen komen (X. Wang & Wang, 2023). Daarnaast zijn volgens Peprah et al. (2023) de ervaringen en de gevolgen van cyberpesten

ingrijpender dan bij regulier pesten. De mogelijkheid om teksten en materialen op te slaan zorgt ervoor dat er herbelevingen kunnen ontstaan bij het slachtoffer. Slachtoffers kunnen deze teksten en materialen namelijk steeds opnieuw doorgestuurd krijgen of bepaalde teksten teruglezen in hun telefoon. Daarnaast zijn de pesterijen op deze manier zichtbaar voor andere mensen. Dit zorgt ervoor dat de impact van cyberpesten wellicht schadelijker is dan bij regulier pesten. Uit onderzoek van X. Wang en Wang (2023) blijkt dat de prevalentie van cyberpesten onder de Chinese adolescenten in 2022 varieerde tussen 11.2% en 56.9%. Het gaat hierbij om ervaringen van slachtoffers in het afgelopen jaar. Het percentage cyberpesten varieert echter zeer tussen verschillende onderzoeken in diverse landen. In China zou de prevalentie van cyberpesten bijvoorbeeld hoger liggen dan in veel westerse landen (X. Wang & Wang, 2023). Meerdere studies hebben aangetoond dat slachtofferschap van cyberpesten een risico vormt voor het ontstaan van depressie, angst en zelfs suïcidaliteit.

In de afgelopen jaren is er enige wetenschappelijke aandacht geweest voor genderverschillen met betrekking tot het verband tussen slachtofferschap van cyberpesten en zelfmoordgedachten. De bevindingen van deze onderzoeken zijn echter tot op heden erg gemengd en inconsistent. Sommige studies beweren dat er geen verschillen zijn tussen gender, terwijl andere studies concluderen dat zelfmoordgedachten meer opkomen bij vrouwen die online gepest worden dan bij mannen die slachtoffer zijn van cyberpesten (Quintana-Orts et al., 2022). Er wordt beweerd dat vrouwen in alle gevallen, dus ongeacht hoe vaak het cyberpesten voorkomt, een verhoogd risico hebben op suïcidegedachten en -pogingen. Bij mannen is er enkel een verhoogd risico op deze gedachten en pogingen indien zij regelmatig slachtoffer zijn van cyberpesten. Dit houdt in dat volgens deze onderzoeken vrouwen kwetsbaarder zijn voor suïcidaliteit vanwege cyberpesten dan mannen (Klomek et al., 2010).

De oorzaak-gevolg relatie van cyberpesten en suïcidegedachten en -pogingen is nog niet volledig vastgesteld; dit zou twee kanten op kunnen werken. In de meeste studies gaat het met name om cyberpesten met suïcidaliteit als gevolg. Er zijn echter ook studies die beweren dat suïcidale gedachten het slachtofferschap van cyberpesten kunnen voorspellen. Mensen met suïcidale gedachten worden volgens onderzoek van X. Wang en Wang (2023) meestal gekenmerkt door cognitieve kwetsbaarheid. Dit houdt in dat zij meer kans zouden hebben om hun omgeving te vormen en erop te reageren met negatieve overtuigingen. Dit zou de kans op slachtofferschap van cyberpesten kunnen vergroten.

Kortom, hoewel onderzoek heeft aangetoond dat de prevalentie van suïcidale gedachten hoger ligt bij adolescenten die slachtoffer zijn van cyberpesten, dan bij degenen die hier geen slachtoffer van zijn (Peprah et al., 2023), is er slechts beperkt onderzoek naar de rol van gender bij de suïcidegedachten en -pogingen van online gepeste jongeren. Dit maakt het een interessant onderwerp om verder te onderzoeken.

De onderzoeksvraag luidt als volgt: “Wat zijn de gender gerelateerde verschillen in de mate waarin suïcidegedachten en -pogingen voorkomen bij jongeren die online gepest worden?”

Theoretisch kader

Om de mechanismen die ten grondslag liggen aan suïcidaliteit die voortkomen uit het slachtofferschap van online pesten te verklaren, zullen er een aantal theorieën worden besproken. Enerzijds zullen er drie theorieën worden besproken over suïcidale gedachten en anderzijds zal er een theorie worden besproken over de rol van gender in het proces van suïcidaliteit. De stress-diathesetheorie, de Drie-Stappen Theorie en de interpersonal theory of suicide zullen worden gebruikt om het ontstaan van suïcidale gedachten beter te kunnen begrijpen in relatie tot slachtofferschap van cyberpesten. De genderparadox zal worden

besproken om meer inzicht te krijgen in de verschillen in suicidaliteit tussen mannen en vrouwen. Het doel van het bespreken van deze theorieën is om een basis te leggen voor het onderzoek en om relevante inzichten te krijgen, die zullen bijdragen aan het beantwoorden van de onderzoeksvraag en het interpreteren van deze antwoorden.

De stress-diathesetheorie stelt dat stress een grote trigger is van suïcidale gedachten. Op basis van deze theorie is de kans groter voor adolescenten die het slachtoffer zijn geworden van cyberpesten om te overwegen om zelfmoord te plegen dan voor adolescenten die hier geen slachtoffer van zijn. Ze zouden dit doen om te ontsnappen aan de grote stress van het slachtofferschap waar adolescenten aan blootgesteld zouden worden (X. Wang & Wang, 2023). Volgens deze theorie verstoort de stress iemands leven op een negatieve manier. Hierdoor kan een persoon kwetsbaar zijn en depressief worden. Deze kwetsbaarheid en depressiviteit kunnen op hun beurt weer leiden tot suïcidale gedachten. Dit model stelt echter ook dat niet iedereen die gestrest is of negatieve gebeurtenissen meemaakt stress ontwikkelt. Het is afhankelijk van de kwetsbaarheid van het individu om stress te ontwikkelen wanneer er stressoren in het leven ontstaan. Deze theorie stelt daarnaast dat de gevoeligheid van suïcidaal gedrag continu is. Zelfmoord wordt regelmatig voorafgegaan door niet-fatale zelfmoordpogingen. Deze pogingen worden soms herhaald, waarbij er sprake is van een oplopende mate van medische ernst of suïcidale intentie (van Heeringen, 2006).

Een andere theorie over suïcidaliteit is de Drie-Stappen Theorie van Klonsky & May (2015). Deze theorie verklaart het proces van de ontwikkeling van suïcidale ideeën en pogingen via drie stappen. De eerste stap houdt in dat suïcidale gedachten ontstaan door een combinatie van pijn en hopeloosheid. Het individu wordt dagelijks geconfronteerd met pijn en elke dag voelt diegene zich door die pijn gestraft voor het feit dat hij/zij leeft. Bij de tweede stap ontwikkelt deze situatie zich naar een zwaardere vorm, mits de pijn sterker is dan

de verbondenheid die diegene voelt. De verbondenheid kan verschillende aspecten omvatten: verbinding met goede vrienden en familie, bredere gemeenschap, een baan, de stad waarin iemand woont of de sportvereniging waar iemand bij zit. Het gaat dus niet enkel om verbondenheid met andere mensen, maar ook om een gevoel van verbondenheid met aspecten in het eigen leven. Indien die verbondenheid minder is dan de pijn, zullen de suïcidale gedachten toenemen. In de derde stap kunnen deze suïcidale gedachten leiden tot suïcidaal gedrag. Bij deze theorie wordt het wel noodzakelijk gezien dat het individu de middelen en capaciteit heeft om een zelfmoordpoging te doen.

De interpersonal theory of suicide stelt dat zelfmoord verklaard kan worden door de gelijktijdige aanwezigheid van drie risicofactoren. Deze drie risicofactoren zijn: verworven vermogen tot zelfmoord, gedwarsboomde verbondenheid en waargenomen last (Joiner et al., 2010). Uit onderzoek van Fadhli et al. (2022) blijkt dat twee studies de implicaties van slachtofferschap van cyberpesten hebben onderzocht in combinatie met de interpersonal theory of suicide. Er wordt in deze onderzoeken geconcludeerd dat slachtofferschap van cyberpesten zou kunnen leiden tot eenzaamheid bij adolescenten, sociale terugtrekking en een laag zelfbeeld. Dit zijn cruciale aspecten in deze theorie. Een verhoogde mate van gedwarsboomde verbondenheid en de perceptie van belastendheid zouden als gevolg hiervan een verhoogd risico op zelfmoord veroorzaken bij slachtoffers van cyberpesten.

Daarnaast is er een fenomeen vastgesteld door Canetto en Sakinofsky (1998), die stellen dat er een genderparadox is bij suïcidaal gedrag. Dit houdt in dat er een verschil is tussen mannen en vrouwen wat betreft suïcidaliteit. Vrouwen hebben hogere percentages van suïcidale gedachten en gedrag dan mannen, maar de cijfers van voltooide zelfmoord zijn over het algemeen hoger voor mannen dan voor vrouwen. In het geval van suïcidaliteit door cyberpesten blijkt uit onderzoeken dat vrouwen in elk geval van slachtofferschap een

verhoogd risico hebben op suïcidaliteit, terwijl dit bij mannen enkel het geval is wanneer het cyberpesten erg frequent voorkomt. De genderparadox, wat dus inhoudt dat vrouwen vaker suïcidale gedachten hebben en zelfmoordpogingen doen, maar dat mannen vaker een zelfmoord voltooien, is echter zeer afhankelijk van het land en de cultuur waarin men leeft. Culturele verwachtingen over gender en suïcidaal gedrag bepalen in sterke mate in hoeverre deze genderparadox voorkomt. Onderzoeken in onder andere de Verenigde Staten en Canada suggereren dat de verschillen in gender groter zijn in gemeenschappen waar een verschil in suïcidaal gedrag verwacht wordt van mannen en vrouwen. Rhodes et al. (2014) voegen hier aan toe dat de paradox leeftijdsafhankelijk is. Zij stellen dat des te meer de leeftijd toeneemt, des te groter de verschillen tussen mannen en vrouwen in zelfmoordpogingen worden. Hierbij wordt het aantal vrouwen dat een zelfmoordpoging doet steeds groter dan het aantal mannen dat een poging doet.

Methoden

Dit onderzoek betrof een kwalitatief onderzoek waarbij er door middel van een systematische literatuurreview naar een antwoord op de onderzoeksvraag ('Wat zijn de gender gerelateerde verschillen in de mate waarin suïcidegedachten en -pogingen voorkomen bij jongeren die online gepest worden?') is gezocht. Het doel van dit onderzoek was de mechanismen in kaart brengen die ten grondslag liggen aan de verschillen in gender met betrekking tot het suïcidale proces, dat het gevolg is van slachtofferschap van online pesten. Dit is gedaan voor de doelgroep jongeren van 12 tot 23 jaar oud. De systematische literatuurreview is uitgevoerd door middel van de richtlijnen van de Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analysis (Moher et al., 2009). Er is gebruikgemaakt van een verkregen database over suïcidaliteit onder jongeren die gepest worden. Deze database, genaamd 'The contribution of bullying to not fatal suicide', is samengesteld door een promovenda. Zij heeft zelf onderzoek gedaan naar pesten en zelfmoord in de kindertijd

en adolescentie. Voor deze promovenda was het wegens zoekterm technische redenen niet mogelijk om artikelen over niet-fatale suïcidaliteit te excluseren. Deze artikelen zijn in de database terechtgekomen, maar niet gebruikt voor haar onderzoek. Voor dit onderzoek waren juist deze studies de focus, wat de reden was dat deze database werd gebruikt. Voor het samenstellen van de database door de promovenda is gebruikgemaakt van Web of Science, PsycINFO, MEDLINE, Psychology and Behavioral Sciences, CINAHL, ERIC en SocIndex. De zoekslag waarmee de artikelen in deze database zijn verkregen is te vinden in Tabel 1.

Tabel 1

Zoektermen

Kernwoorden	Zoektermen
Completed Suicide	"Suicide*" OR "selfkill*" OR (self-destructive NEAR/2 behavio*) OR "self-poison*" OR (self NEAR/2 stabb*) OR (self-directed NEAR/2 violence).
Bullying	"Bully*" OR "bulli*" OR "mobb*" OR "harassment" OR "sexting" OR "sextortion" OR (cyber NEAR/2 abuse) OR (cyber NEAR/2 aggression) OR (online NEAR/2 aggression) OR (internet NEAR/2 aggression) OR (electronic NEAR/2 aggression) OR (peer NEAR/2 victimization*) OR (cyber NEAR/2 victimization*) OR "cyberstalking" OR "cyberbully*" OR "cyberbulli*" OR "happy slapping" OR "doxing" OR "blue whale challenge" OR (internet NEAR/2 abuse) OR (online NEAR/2 abuse) OR (online NEAR/2 sexual abuse) OR (internet NEAR/2 sexual abuse).

De artikelen die geëxcludeerd zijn in het onderzoek van de promovenda zijn in een database gezet en beschikbaar gesteld voor dit scriptieonderzoek. Als eerste is deze beschikbaar gestelde database door twee individuen (waarvan één de auteur van dit onderzoek is) beperkt tot de artikelen tussen 2015 en 2024. Dit leverde 1590 artikelen op, waarvan de twee individuen vervolgens allebei de helft hebben gescreend en beoordeeld op bruikbaarheid voor het onderzoek. De inclusiecriteria die hierbij hoorden, waren: artikelen gepubliceerd vanaf 2015, artikelen moeten gaan over jongeren van 12 t/m 23 jaar, artikelen bespreken online pesten, suicidaliteit (in alle vormen) en gender. De exclusiecriteria zijn: artikelen die alleen fysiek pesten bespreken en artikelen die zich richten op een psychiatrische populatie (bijv. ASS, LVB, depressie, enz.). Indien er aan één van de inclusie- of exclusiecriteria niet voldaan werd, mocht het artikel niet meegenomen worden in dit onderzoek.

De geïncludeerde artikelen zijn vervolgens onderworpen aan een kwaliteitsbeoordeling. Dit is gedaan aan de hand van de Q-SSP (Protogerou & Hagger, 2020). Deze beoordeling wordt beschreven in Tabel 2.

Tabel 2

Kwaliteitsbeoordeling Q-SSP

1. Fredrick en Demaray (2018)
2. Islam et al. (2023)
3. Jin et al. (2023)
4. S. Kim et al. (2018)
5. Y.K. Kim et al. (2018)
6. Marr en Duell (2020)
7. Maurya et al. (2022)
8. Peprah et al. (2023)
9. Reed et al. (2015)
10. Strohacker et al. (2019)
11. C. Wang et al. (2018)
12. Wiguna et al. (2018)
13. Williams et al. (2017)
14. Yang et al. (2021)
15. Zou et al. (2023)

Item	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1) Was the problem or phenomenon under investigation defined, described, and justified?	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2) Was the population under investigation defined, described, and justified?	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
3) Were specific research questions or hypothesis stated?	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
4) Were operational definitions of all study variables provided?	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
5) Was the participant inclusion criteria stated?	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
6) Was the participant recruitment strategy described?	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+
7) Was a justification/rationale for the sample size provided?	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
8) Was the attrition rate provided?	+	-	+	+	+	-	+	+	+	+	-	-	-	+	-
9) Was a method of treating attrition provided?	+	-	+	+	+	-	+	+	+	+	-	-	-	+	-
10) Were the data analysis techniques justified?	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
11) Were the measures provided in the report (or in a supplement) in full?	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
12) Was evidence provided for the validity of all the measures (or instrument) used?	+	+	-	-	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+
13) Was information provided about the person(s) who collected the data?	+	+	+	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14) Was information provided about the context (e.g. place) of data collection?	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
15) Was information provided about the duration (or start and end data) of data collection?	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+
16) Was the study sample described in terms of key demographic characteristics?	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
17) Was discussion of findings confined to the population form which the sample was drawn?	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
18) Were participants asked to provide (informed) consent of assent?	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
19) Were participants debriefed at the end of data collection?	-	+	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	+	-	-
20) Were funding sources of conflicts of interest disclosed?	+	+	+	+	-	+	+	-	-	+	-	-	+	+	+

+ = ja, - = nee

Nadat de artikelen onderworpen waren aan de kwaliteitsbeoordeling, werd er gefocust op de inhoud van de artikelen. Hierbij is naar de informatie uit de resultatensectie van de geïnccludeerde artikelen gekeken. Er is in de geïnccludeerde artikelen gezocht naar informatie over verschillen tussen mannen en vrouwen in het suïcideproces wanneer zij slachtoffer zijn van cyberpesten. Enkel informatie die deze drie aspecten (gender, suïcideproces, cyberpesten) allemaal beschrijven, zijn in de resultaten van dit onderzoek meegenomen. Deze

informatie is beschreven in Tabel 3. Er is vervolgens een narratieve synthese uitgevoerd, waarbij er met gebruik van woorden een zo goed mogelijk beeld wordt gevormd van de verschillende resultaten uit de geïncludeerde artikelen. Hierbij is gebruik gemaakt van een aantal categorieën die naar voren kwamen in de artikelen en die relevant zijn voor de beantwoording van de onderzoeksvraag. De categorieën die worden gebruikt om de resultaten te bespreken, zijn: ‘prevalentie van cyberpesten’, ‘invloed van cyberpesten’, ‘cyberpesten en suïcidaliteit’ en ‘variabelen die van invloed kunnen zijn’.

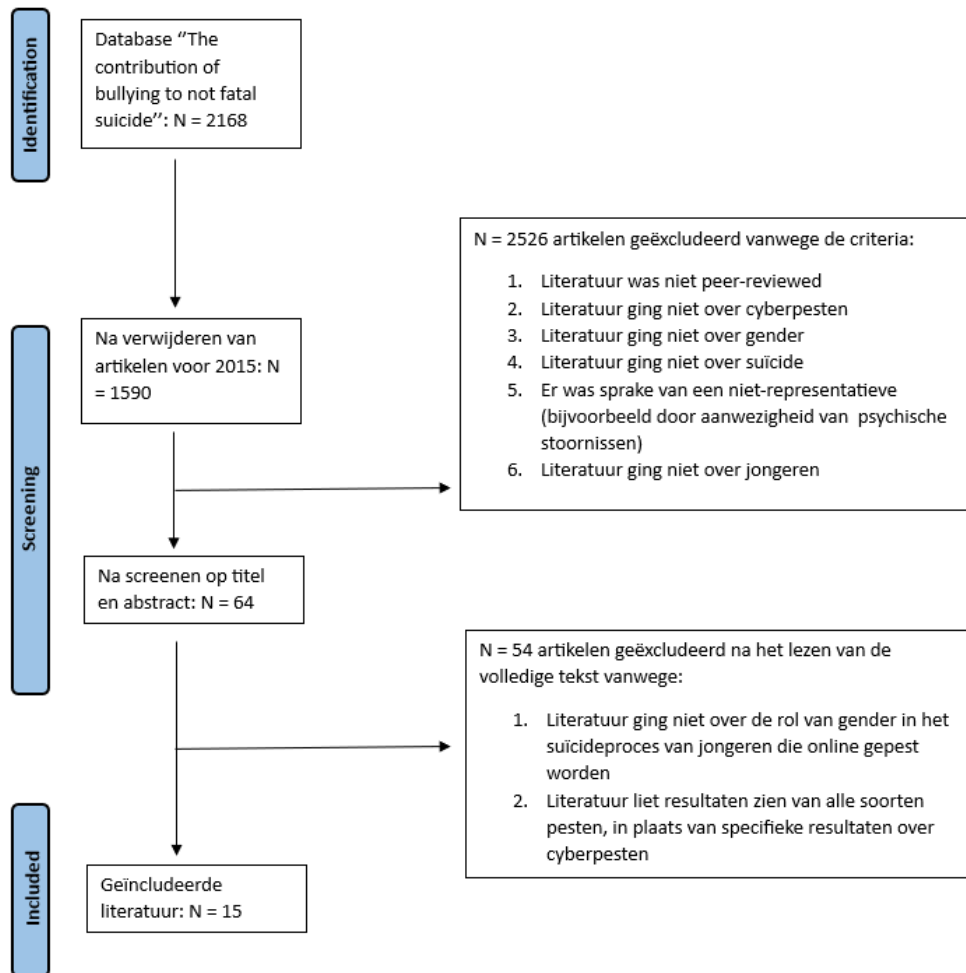
Resultaten

In de database van de promovenda zaten 2168 artikelen. Na het verwijderen van de artikelen die voor 2015 zijn gepubliceerd, bleven er in totaal 1590 artikelen over die gescreend moesten worden op titel en abstract. Nadat deze screening gedaan is door twee studenten bleven er voor dit onderzoek 64 artikelen over. Deze artikelen moesten beoordeeld worden op volledige tekst. In figuur 1, het PRISMA stroomschema, wordt het screeningsproces weergegeven. Er zijn 15 artikelen overgebleven die geïncludeerd konden worden in de resultaten. De kenmerken van de onderzoeken die geïncludeerd zijn, zoals auteurs, steekproef en relevante resultaten, zijn terug te vinden in Tabel 3.

Figuur 1

Het PRISMA stroomschema

(Figuur op volgende pagina.)

Kenmerken van geïnccludeerde studies

De onderzoeken die geïnccludeerd zijn gaan over gender, cyberpesten en het suicideproces. De meeste onderzoeken bevatten een vragenlijst die door middel van zelfrapportage door respondenten is ingevuld. Het grootste deel van de studies hebben plaatsgevonden in de Verenigde Staten (N = 7). Daarnaast zijn er studies geïnccludeerd uit Indonesië (N = 1), China (N = 3), India (N = 1) en Canada (N = 1), Australië (N = 1) en Argentinië/Panama/St. Vincent/Grenadines (N=1). Vrijwel alle studies betreffen scholierenonderzoek en deelname kwam meestal voort uit benadering door de onderzoekers.

Tabel 3

Kenmerken geïncludeerde studies

Auteurs	Land	Steekproef	Methode	Relevante resultaten
Marr et al. (2020)	Verenigde Staten	N = 176 (92 vrouw, 84 man)	Cross-sectionele studie	Vrouwelijke respondenten ervaren cyberpesten als schadelijker dan mannen op basis van de zes-of-zevenpuntslikertschaal
		Leeftijd: 18 tot 25 jaar oud	Surveyonderzoek	
		Gemakssteekproef		
		Slachtoffer van cyberpesten		Volgens vrouwen was het de bedoeling van de pester om zelfmoord van het slachtoffer te veroorzaken $F(1, 167) 5.45, p = .021, \eta p^2 = 0,032, BHI [4,40; 5,19]$.
Strohacker et al. (2019)	Verenigde Staten	N = 14.416 (7424 vrouw, 6992 man)	Cross-sectionele studie	De associatie tussen slachtofferschap van cyberpesten en zelfmoordgedachten en het maken van een zelfmoordplan significant sterker bij mannelijke respondenten (voorspelde waarschijnlijkheid zelfmoordgedachten: vrouwen 0.153, mannen 0.233 en zelfmoordplannen: vrouwen 0.119, mannen 0.161)
		Leeftijd: 12 tot 18 jaar oud	Surveyonderzoek	
		Drietrap, clustersteekproef		
		Slachtoffer van traditioneel pesten of cyberpesten		Cyberpesten heeft bij mannelijke adolescenten geen significant verband met zelfmoordpoging met letsel, bij vrouwen wel (odds ratio vrouwen: 2.16, odds ratio mannen: 4.71, BHI ontbreekt in dit onderzoek)
Wiguna et al. (2018)	Indonesië	N = 2917 (1595 vrouw, 1322 man)	Cross-sectioneel onderzoek	Slachtofferschap heeft bij vrouwen een hoger risico om te resulteren in zelfmoordgedachten of pogingen (odds ratio: 3.68, BHI [1.81-7.46]) bij
		Leeftijd: 11 tot 18 jaar oud	Surveyonderzoek	

		Clustersteekproef		zelfkwetsend gedrag, odds ratio: 2.04, BHI [0.97-4.23]
		Slachtoffer of dader van cyberpesten		bij zelfmoordidee, odds ratio: 1.95, BHI [0.53-7.20]) bij poging tot zelfmoord)
				Het zelfbeschadigend gedrag neemt toe bij zowel vrouwelijke als mannelijke slachtoffers van cyberpesten (odds ratio (vrouwen) = 3,68, BHI [1,81-7,46], $p < 0,05$ en odds ratio (mannen) = 2,97, BHI [1,15-7,68], $p < 0,05$)
Reed et al. (2015)	Verenigde Staten	N = 15.425 Leeftijd: klas 9 tot en met 12 Clustersteekproef Slachtoffer van cyberpesten	Cross-sectioneel onderzoek Surveyonderzoek	Het effect van cyberpesten op het suïcideproces is vergelijkbaar voor mannen en vrouwen (effectgrootte cyberpesten op suïcidale gedachten bij vrouwen: 0.77 en bij mannen: 0.85, effectgrootte cyberpesten op zelfmoordplannen bij vrouwen: 0.97 en bij mannen: 1.1) Vrouwen zijn vaker slachtoffer van cyberpesten dan mannen (vrouwen 22.8%, mannen 11.7%) Naarmate de leeftijd toeneemt, heeft het suïcidaal denken de neiging om af te nemen. Er wordt niet gekeken of het cyberpesten hierbij ook afgenomen is
Yang et al. (2021)	China	N = 11.248 (5253 vrouw, 5595 man) Leeftijd: gemiddeld 13.83 jaar oud	Cross-sectioneel onderzoek Surveyonderzoek	Mannelijke respondenten kwetsbaarder voor blootstelling aan cyberpesten (prevalentie mannen 6.5%, vrouwen 3.9%, $\chi^2_{(1)} = 36,59; P < 0,001$)

		Meerfasige gestratificeerde clustergerandomiseerde steekproefmethode		Vrouwen meer kans op zelfbeschadiging zelfmoordgedachten en zelfmoordpogingen nadat zij slachtoffer waren van cyberpesten (odds ratio = 1.87, BHI [1.04-3.38])
		Slachtoffer van traditioneel pesten of cyberpesten		Vergelijkbare prevalentie van psychische symptomen (vrouwen 19.9%, mannen 20.5%)
Maurya et al. (2022)	India	N = 16.292 (11.864 vrouw, 4428 man)	Longitudinaal onderzoek	Meer vrouwen dan mannen melden dat ze in het afgelopen jaar hebben overwogen zelfmoord te plegen (vrouwen 7.54%, mannen 2.3%, odds ratio: 3.16, BHI [2.46-4.05])
		Leeftijd: 10 tot 19 jaar oud	Surveyonderzoek	
		Clustersteekproef		
		Slachtoffer van cyberpesten		Het percentage slachtoffers van cyberpesten wat betreft mannen en vrouwen groeit steeds meer naar elkaar toe (eerste golf: vrouwen 3.76%, mannen 1.86%, tweede golf: vrouwen 6.43%, mannen 5.62%)
Y. K. Kim et al. (2018)	Verenigde Statens	N = 11.341 (5572 vrouw, 5769 man)	Cross-sectioneel onderzoek	Vrouwelijke slachtoffers rapporterden hogere niveaus van zelfmoordpogingen dan mannen (vrouwen M=0.14, mannen M=0.07, BHI ontbreekt bij dit onderzoek)
		Leeftijd: 12 tot 18 jaar oud	Surveyonderzoek	
		Clustersteekproef		
		Slachtoffer van cyberpesten		Percentage slachtoffers van cyberpesten bij vrouwen hoger dan mannen (vrouwen 20,2%, mannen 8,8%)
				Zowel bij mannen als bij vrouwen is cyberpesten positief geassocieerd met zelfmoordpogingen (vrouwen $\beta = 0.085, p < .001$, man: $\beta =$ $0.075, p < .001$).

Williams et al. (2017)	Verenigde Staten	N = 233 (127 vrouw, 106 man)	Cross-sectioneel onderzoek	Cyberpesten vaker gemeld door vrouwelijke respondenten dan mannelijke (vrouwen 16%, mannen 6%)
		Leeftijd: 14 tot 18 jaar oud	Surveyonderzoek	
		Clustersteekproef		Cyberpesten wordt bij vrouwelijke studenten geassocieerd met zelfmoordgedachten en -pogingen, bij mannen werd deze associatie niet gevonden (zelfmoordgedachten ($\chi^2 = 12,25, df = 1, n = 127, p < ,001, EB = 0,168, BHI [0,062; 0,456]$), zelfmoordpogingen ($\chi^2 = 12,05, df = 1, n = 127, p < ,01, EB = 0,091, BHI [0,024; 0,353]$);
		Slachtoffer van traditioneel pesten of cyberpesten		Slachtofferschap van cyberpesten was geen zinvolle voorspeller van psychische symptomen voor mannen
S. Kim et al. (2018)	Canada	N = 4940	Cross sectioneel onderzoek	De prevalentie van slachtofferschap van cyberpesten is significant hoger bij vrouwen (vrouwen 22,7%, mannen 16,1%, $\chi^2(2) = 41,51; P \leq 0,001$)
		Leeftijd: gemiddeld 15.1 jaar oud	Surveyonderzoek	
		Gestratificeerde clustersteekproef		De kans op psychische problemen en suïcidaliteit neemt bij vrouwen stapsgewijs toe bij meer frequente blootstelling aan cyberpesten, bij mannen is dit effect afwezig (odds ratio vrouwen:4.60, BHI [3.36,6.29])
		Slachtoffer van cyberpesten		Vergeleken met mannen die nooit werden blootgesteld aan cyberpesten, vertoonden mannen die ten minste tweemaal werden blootgesteld een verhoogde odds ratio voor

				suïcidale gedachten (odds ratio: 2.46, BHI [1.60,3.79])
Fredrick et al. (2018)	Verenigde Staten	N = 403 (203 vrouw, 199 man) Leeftijd: 13 tot 16 jaar oud Clustersteekproef Slachtoffer van traditioneel pesten of cyberpesten	Cross sectioneel onderzoek Surveyonderzoek	Vrouwen ervaren hogere niveaus van zelfmoordgedachten als gevolg van pesten (vrouwen M=10.43, mannen M=2.31, ($F [1, 380] = 33,25, p < 0,001, R^2 = 0,08$) Voor mannen is alleen frequent slachtofferschap geassocieerd met verhoogd risico op zelfmoordgedachten ,bij vrouwen is elke frequentie van cyberpesten geassocieerd met verhoogde niveaus van zelfmoordgedachten
Islam et al. (2021)	Australië	N = 2125 Leeftijd: 14 tot 17 jaar oud Gerandomiseerde clustersteekproef Slachtoffer van traditioneel pesten of cyberpesten	Cross-sectioneel onderzoek Surveyonderzoek	Hogere prevalentie van suïcidaliteit en zelfbeschadiging bij vrouwen dan bij mannen, nadat zij melden slachtoffer te zijn van cyberpesten (vrouwen: zelfbeschadiging 79.8%, suïcidaliteit 78.4%, mannen: zelfbeschadiging 20.2%, suïcidaliteit 21.6%, Odds ratio vrouwen: 2.72, BHI [1.46-5.05]) Een voorgeschiedenis van middelenmisbruik (odds ratio:1.03, BHI [0.43-2.43]) psychische stoornissen (odds ratio: 3.81, BHI [1.93,7.54]), ouders met psychische problemen (odds ratio: 3.73, BHI [0.95-14.57]) en ervaringen met seksuele activiteit (odds ratio: 1.82, BHI [0.87-3.82]) zorgt voor een verhoogde kans op suïcidaliteit en zelfbeschadiging na slachtofferschap van

				cyberpesten, voor zowel mannen als vrouwen
Jin et al. (2023)	China	N = 8098 (4245 vrouw, 3220 man) Leeftijd: 17-26 jaar Clustersteekproef Slachtoffer van cyberpesten	Cross-sectioneel onderzoek Surveyonderzoek	Vrouwen hebben een lagere kans om slachtoffer te worden van cyberpesten dan mannen (odds ratio: 0.522, BHI [0.433,0.629]) Een significant effect van cyberpesten op suïcidaal gedrag (zelfmoordgedachten, zelfmoorplannen en zelfmoordpogingen) met een $p < 0.001$ bij zowel mannen als vrouwen
C. Wang et al. (2018)	Verenigde Staten	N = 12.511 (6262 vrouw, 6249 man) Leeftijd: 11 tot 14 jaar oud Clustersteekproef Slachtoffer van traditioneel pesten of cyberpesten	Cross-sectioneel onderzoek Surveyonderzoek	Een positief schoolklimaat verzwakt de relatie tussen slachtofferschap en suïcidegedachten en -gedrag voor jongens ($b = -0.05$, $p < 0.01$), maar niet voor meisjes ($b = 0.01$, $p > 0.05$) Slachtofferschap van cyberpesten voorspelt meer suïcidegedachten en -gedrag voor vrouwen ($b = 0.07$, $p < 0.01$) dan voor mannen ($b = 0.02$, $p < 0.01$)
Zou et al. (2023)	China	N = 2106 (enkel vrouwen) Leeftijd: gemiddeld 19.83 jaar oud Gemakssteekproef Slachtoffer van traditioneel pesten of cyberpesten	Cross-sectioneel onderzoek Surveyonderzoek	De relatie tussen slachtofferschap van cyberpesten en zelfmoordgedachten onder Chinese vrouwelijke adolescenten is significant ($\beta = 0,14$, $p < 0,001$) Het mediërende effect van herkauwen van gedachten tussen slachtofferschap van cyberpesten en zelfmoordgedachten was significant (effectwaarde:

0.114, effectpercentage: 40.86%)

Het mediërende effect van slapeloosheid tussen slachtofferschap van cyberpesten en zelfmoordgedachten was significant (effectwaarde: 0.015, effectpercentage: 0.05%)

Voor elke toename van de score van de slachtofferschap schaal voor cyberpesten, neemt de kans op zelfmoordgedachten met 1.078 keer toe ($p < 0.001$)

Peprah et al. (2023)	Argentinië, Panama, St. Vincent, Grenadines	N = 51.405 (24.178 vrouw, 27.227 man)	Cross-sectioneel onderzoek	Mannen ervaren vaker suïcidale gedachten door cyberpesten (mannen 28.01%, vrouwen 13.25%)
		Leeftijd: 13 tot 15 jaar oud	Surveyonderzoek	
		Clustersteekproef		Vrouwen hebben een grotere kans op depressie en suicide pogingen door slachtofferschap van cyberpesten (odds ratio: 1.72 BHI [1.77-1.98])
		Slachtoffer van cyberpesten		

Prevalentie van cyberpesten

De prevalentie van cyberpesten wordt in vrijwel elk artikel besproken, maar de vorm van cyberpesten wordt in de meeste artikelen niet besproken. Het blijft meestal beperkt tot de vraag of de respondent slachtoffer is (geweest) van cyberpesten. Kijkend naar de prevalentie van cyberpesten komt in vrijwel elk artikel naar voren dat vrouwen vaker slachtoffer zijn van cyberpesten dan mannen. Uit onderzoek van Reed et al. (2015) blijkt bijvoorbeeld dat 22.8% van de vrouwen slachtoffer is van cyberpesten, terwijl dit bij mannen 11.7% is. Ook onderzoek van Y.K. Kim et al. (2018) laat zien dat vrouwen vaker slachtoffer zijn van cyberpesten. 20.2% van de vrouwen meldde in dit onderzoek slachtoffer te zijn van

cyberpesten, tegenover 8.8% van de mannen. Onderzoek van Jin et al. (2023) spreekt dit echter tegen. Zij concluderen dat vrouwen een lagere kans hebben om slachtoffer te worden van cyberpesten dan mannen. In dit onderzoek werd een odds ratio van 0.522 gevonden. Ook over de oorzaken van de verschillen in prevalentie tussen mannen en vrouwen is geen eenduidig antwoord te vinden. Er wordt in de geïncludeerde onderzoeken veel gespeculeerd, maar een goed onderzochte verklaring ontbreekt.

Maurya et al. (2022) concluderen dat het verschil in prevalentie van slachtofferschap van cyberpesten tussen mannen en vrouwen erg naar elkaar toe aan het groeien is. In hun onderzoek is te zien dat de prevalentie van slachtofferschap van cyberpesten in de meting van 2015-2016 op 1.86% bij mannen lag en 3.76% bij vrouwen. In de meting van 2017-2018 lag dit op 5.62% voor mannen en 6.43% voor vrouwen.

Invloed van cyberpesten

Slachtofferschap van cyberpesten kan op veel verschillende manieren invloed hebben op een individu. In dit onderzoek wordt gekeken naar de verschillen tussen mannen en vrouwen. In de geïncludeerde artikelen worden verschillende, soms tegenstrijdige, beweringen gedaan over de invloed van cyberpesten op het mentale welzijn van mannen en vrouwen. In alle onderzoeken wordt geconcludeerd dat blootstelling aan slachtofferschap van cyberpesten bij zowel mannen als vrouwen gerelateerd is aan een verhoogde kans op mentale problemen. De mate van invloed varieert zeer per onderzoek. Marr en Duell (2020), Wiguna et al. (2018), Y. K. Kim et al. (2018), S. Kim et al. (2018), Islam et al. (2021), en Fredrick en Demaray (2018) vonden in hun onderzoeken dat cyberpesten meer negatieve invloed heeft op vrouwen dan op mannen. Volgens Marr en Duell (2020) ervaren vrouwen cyberpesten schadelijker dan mannen, omdat zij strengere straffen aanbevelen aan daders van cyberpesten. Y. K. Kim et al. (2018) vonden in hun onderzoek dat vrouwelijke slachtoffers van cyberpesten hogere niveaus van mentale problemen rapporteren dan mannen. Daarnaast

blijkt uit onderzoek van S. Kim et al. (2018) dat psychische problemen en zelfmoordgedachten stapsgewijs toenemen bij vrouwen wanneer het slachtofferschap van cyberpesten frequenter voorkomt. Bij mannen is dit effect van cyberpesten op zelfmoordgedachten niet gevonden. Volgens Fredrick en Demaray (2018) rapporteren vrouwen die slachtoffer zijn van cyberpesten hogere niveaus van depressieve symptomen en zelfmoordgedachten.

Er zijn echter ook onderzoeken die beweren dat cyberpesten meer invloed heeft op mannen dan op vrouwen. Yang et al. (2021) concluderen dat mannelijke respondenten kwetsbaarder zijn voor blootstelling aan cyberpesten (met een prevalentie van 6.5% bij mannen en 2.9% bij vrouwen) en uit onderzoek van Peparah et al. (2023) blijkt dat mannen vaker suïcidale gedachten ervaren na slachtofferschap van cyberpesten (met een prevalentie van 28.01% bij mannen en 13.25% bij vrouwen). Een verklaring voor de vergrote invloed van cyberpesten op mannen in vergelijking met vrouwen wordt echter niet gegeven.

Cyberpesten en suïcidaliteit

Zoals genoemd kan cyberpesten negatieve invloed hebben op de mentale gezondheid van slachtoffers. In de geïncludeerde literatuur is een erg wisselend beeld terug te vinden over de prevalentie en ernst van de suïcidaliteit onder slachtoffers van cyberpesten. Wanneer cyberpesten frequent voorkomt of wanneer de impact hiervan erg groot is, kan slachtofferschap bij mannen en vrouwen leiden tot depressie en zelfmoordgedachten en/of -pogingen (Y.K. Kim. et al., 2018). Uit onderzoek van Williams et al. (2017) blijkt echter dat cyberpesten bij vrouwelijke respondenten wordt geassocieerd met zelfmoordgedachten en -pogingen, maar dat deze associatie bij mannen niet gevonden is. Marr en Duell (2020) vonden in hun onderzoek dat vrouwen geloven dat het de bedoeling is van de pester om zelfmoord te veroorzaken bij het slachtoffer. Op een likertschaal konden respondenten aangeven in hoeverre ze er van uit gingen dat dit het doel was van de dader. Vrouwen gaven

hier een hoge score op. Vrouwen geven in dit onderzoek tevens vaker aan te kampen met zelfmoordgedachten vanwege slachtofferschap dan mannen. Ook Yang et al. (2021) concluderen dat vrouwen meer kans hebben dan mannen om zelfbeschadiging, zelfmoordgedachten en zelfmoordpogingen te melden. Daarnaast concluderen Wiguna et al. (2018) dat slachtofferschap van cyberpesten bij vrouwen een hoger risico heeft om te resulteren in zelfmoordgedachten of -pogingen. Uit het onderzoek van Maurya et al. (2022) blijkt dat in 2021 meer vrouwen dan mannen meldden dat ze in het afgelopen jaar hebben overwogen om zelfmoord te plegen. Zij geven hier geen verklaring voor, maar laten enkel percentages van prevalentie zien. Een ander onderzoek toont aan dat mannen alleen bij frequent slachtofferschap van cyberpesten een verhoogd risico hebben op zelfmoordgedachten (Fredrick & Demaray, 2018). Bij vrouwen geldt dit verhoogde risico bij elke frequentie van slachtofferschap van cyberpesten. Ook Wang et al. (2018) deed onderzoek naar slachtofferschap van cyberpesten en suïcidaliteit. Zij vonden dat het slachtofferschap meer suïcidale gedachten en gedrag voorspelt voor vrouwen dan voor mannen.

Er zijn ook onderzoeken waaruit blijkt dat mannen meer te maken krijgen met zelfmoordgedachten en/of -pogingen na slachtofferschap van cyberpesten dan vrouwen. Strohacker et al. (2019) hebben in hun onderzoek gevonden dat de associatie tussen slachtofferschap van cyberpesten en zelfmoordgedachten significant sterker is bij de mannelijke respondenten. Ook voor de associatie tussen slachtofferschap en het maken van een zelfmoordplan is een significant sterker effect gevonden bij de mannelijke respondenten. Bij de associatie tussen cyberpesten en het doen van een zelfmoordpoging die leidt tot letsel wordt in dat onderzoek daarentegen enkel een significant effect gevonden bij vrouwen, maar niet bij mannen. Ook Peprah et al. (2023) vonden dat mannen vaker suïcidale gedachten hebben na het ervaren van cyberpesten dan vrouwen. De prevalentie lag respectievelijk op

28.02% en 13.25%. Uit onderzoek van S. Kim et al. (2018) bleek niet dat mannen meer te maken krijgen met zelfmoordgedachten en/of -pogingen na slachtofferschap van cyberpesten dan vrouwen, maar zij concludeerden wel dat mannen een tweemaal hogere odds ratio hebben voor suïcidale gedachten dan mannen die nooit slachtoffer zijn geweest van cyberpesten.

Daarnaast zijn er artikelen die hebben gevonden dat er geen verschil is in de relatie tussen slachtofferschap van cyberpesten tussen mannen en vrouwen met suïcidaliteit. Reed et al. (2015) benoemt dat het effect van cyberpesten op het suïcideproces vergelijkbaar is voor mannen en vrouwen. Zij vonden echter wel in hun onderzoek dat de leeftijd effect heeft op het suïcideproces bij slachtoffers van cyberpesten. Naarmate de leeftijd toeneemt, neemt het suïcidaal denken volgens de resultaten uit dit onderzoek af. Er is hierbij echter niet aangegeven of het cyberpesten gelijk is gebleven of ook is veranderd. Wiguna et al. (2018) hebben daarnaast in hun onderzoek aangetoond dat het zelfbeschadigend gedrag toeneemt bij zowel vrouwelijke slachtoffers als bij mannelijke slachtoffers, waar er bij beiden een sterk effect is gevonden van cyberpesten

Variabelen die van invloed kunnen zijn

Islam et al. (2021) deden onderzoek naar variabelen die wellicht het verband tussen cyberpesten en het suïcidale proces zouden kunnen beïnvloeden. Zij vonden dat een voorgeschiedenis van middelenmisbruik, psychische stoornissen, ouders met psychische problemen en ervaringen met seksuele activiteit kunnen zorgen voor een verhoogde kans op suïcidaliteit en zelfbeschadiging bij zowel mannen als vrouwen. Een ander onderzoek ging in op het herkauwen van gedachten en slapeloosheid bij vrouwen (Zou et al., 2023). Zij vonden voor beide factoren een mediërend effect op de relatie tussen slachtofferschap van cyberpesten en zelfmoordgedachten. Daarnaast heeft een studie aangetoond dat een positief

schoolklimaat de relatie tussen slachtofferschap van cyberpesten en suïcidegedachten en -gedrag verzwakt voor mannen (C. Wang et al., 2018). Dit effect is niet gevonden voor vrouwen.

Discussie

Beantwoording van de onderzoeksvraag

Het doel van dit systematische literatuuronderzoek was om de mechanismen in kaart te brengen over de verschillen in gender met betrekking tot het suïcidale proces, in relatie tot slachtofferschap van cyberpesten. Voor deze studie zijn na een screeningsproces vijftien artikelen geïncludeerd. Bij dit onderzoek hoorde de onderzoeksvraag: ‘Wat zijn de gender gerelateerde verschillen in de mate waarin suïcidegedachten en -pogingen voorkomen bij jongeren die online gepest worden?’

Uit de 15 geïncludeerde artikelen van dit onderzoek, waarvan de meeste zijn uitgevoerd in de Verenigde Staten, kwamen verschillende beweringen naar voren wat betreft de verschillen tussen mannen en vrouwen in het suïcidale proces in relatie tot slachtofferschap van online pesten. Kijkend naar de prevalentie van cyberpesten bleken in de meeste onderzoeken vrouwen vaker slachtoffer van pesten, waardoor er over vrouwen ook meer informatie bekend is wat betreft de gevolgen van cyberpesten. In de meeste onderzoeken werd de reden van de hogere prevalentie bij vrouwen niet onderzocht, maar werden er wel aannames gedaan over mogelijke verklaringen. Het verschil in gebruik van social media zou volgens Williams et al. (2017) bijdragen aan frequenter slachtofferschap bij vrouwen. Volgens dat onderzoek gebruiken vrouwen social media meer voor relationele communicatie of emotionele expressie (het delen van informatie met vrienden), terwijl mannen social media meer gebruiken voor instrumentele doeleinden (het spelen van games). Tevens werd in dit onderzoek aangegeven dat sociale normen ervoor zouden kunnen zorgen dat vrouwen cyberpesten sneller melden, waardoor de prevalentie in deze categorie het

hoogste is. Ook S. Kim et al. (2018) geven aan dat vrouwen meer geneigd zijn om social media te gebruiken voor sociale relatie doeleinden dan mannen. Daarnaast suggereren zij dat vrouwen vaker slachtoffer zijn van relationele agressie, wat hun hogere mate van slachtofferschap van cyberpesten zou kunnen verklaren.

In de geïncludeerde artikelen worden verschillende, soms tegenstrijdige, beweringen gedaan over de invloed van cyberpesten op het suïcidale proces van mannen en vrouwen. Er zijn verschillen tussen mannen en vrouwen in de mate van het bestaan van suïcidale gedachten en/of -pogingen door slachtofferschap van cyberpesten. Uit 11 onderzoeken blijkt dat vrouwen vaker in het suïcidale proces komen wanneer zij ook aangeven te maken hebben (gehad) met cyberpesten dan mannen. Yang et al. (2021) concluderen bijvoorbeeld dat vrouwen die aangeven slachtoffer te zijn van cyberpesten meer kans hebben dan mannen op zelfbeschadiging, zelfmoordgedachten en zelfmoordpogingen. Williams et al. (2017) vonden dat cyberpesten bij vrouwen werd geassocieerd met zelfmoordgedachten en -pogingen, terwijl dit bij mannen niet gevonden werd. Daarnaast vonden S. Kim et al. (2018) dat de kans op suïcidaliteit bij vrouwen stapsgewijs toeneemt bij frequentere blootstelling aan cyberpesten, terwijl er bij mannen geen effect van cyberpesten op suïcidaliteit werd gevonden. Door Zhou et al. (2023) werd een verklaring geopperd waarom het verband tussen cyberpesten en suïcidaliteit juist bij vrouwen aanwezig is. Uit hun onderzoek blijkt namelijk dat slapeloosheid en het herkauwen van gedachten een mediërend effect heeft op zelfmoordgedachten. Dit onderzoek is alleen bij vrouwen uitgevoerd, dus over het effect hiervan bij mannen is nog geen informatie beschikbaar.

Volgens twee onderzoeken komen mannen echter vaker in het suïcidale proces dan vrouwen. Zo werd aangegeven dat de associatie tussen slachtofferschap van cyberpesten en zelfmoordgedachten/het maken van een zelfmoordplan significant sterker was bij mannen (Strohacker et al., 2019). Bij mannelijke slachtoffers van cyberpesten die kampen met

suïcidale gedachten werd tevens gevonden dat alcohol een rol zou kunnen spelen. Mannelijke adolescenten die aangeven slachtoffer te zijn van cyberpesten en te kampen met zelfmoordgedachten hebben een verhoogd risico op consumeren van alcohol, in vergelijking met mannen die nog nooit cyberpesten hebben meegemaakt (Wiguna et al., 2018). Hoe deze drie aspecten (slachtofferschap, zelfmoordgedachten, alcoholgebruik) met elkaar interacteren is niet onderzocht.

Uit de resultaten kan tevens geconcludeerd worden dat er verschillen bestaan in de vorm van het suïcidale proces tussen mannen en vrouwen die slachtoffer zijn van cyberpesten. Zo zouden mannen meer suïcidale gedachten hebben, terwijl vrouwen meer suïcidepogingen doen na slachtofferschap van cyberpesten (Pepurah et al., 2023).

Gezien de verdeeldheid tussen de artikelen over het effect van cyberpesten op het suïcidale proces bij jongens versus meisjes die online gepest worden en de mate waarin suïcidale gedachten en -pogingen voorkomen, kan er geen eenduidige conclusie getrokken worden voor dit onderzoek. Er worden veel speculaties gedaan over verklaringen voor de verschillen tussen mannen en vrouwen, maar een eenduidig antwoord wordt niet gevonden. Dit komt mede doordat er weinig onderzoek is dat systematisch bemiddelde factoren in zowel mannen als vrouwen in één studie onderzoekt.

Theorieën

Een algemene bevinding uit de inleiding is dat vrouwen vaker last hebben van suïcidale gedachten en -pogingen, maar dat mannen vaker daadwerkelijk zelfmoord plegen. De geïncludeerde artikelen van dit onderzoek bevestigen deze bevinding. Het grootste deel van de artikelen, namelijk 11 van de 15, geeft aan dat vrouwen meer last hebben van suïcidale gedachten en pogingen nadat zij aangeven slachtoffer te zijn van cyberpesten.

In het theoretisch kader is de Drie-Stappen Theorie van Klonsky en May (2015) genoemd. In het artikel van Wiguna et al. (2018) is deze theorie terug te vinden. Er wordt

beschreven hoe de vrouwelijke genderrol affectieve afhankelijkheid ‘voorschrijft’ in hun menselijke relaties, wat terug wijst op de verbondenheid die in de Drie-Stappen Theorie werd benoemd. Cyberpesten is volgens deze theorie vanwege het grotere belang aan goede relaties met vrienden en leeftijdsgenoten extra pijnlijk voor vrouwen. Het cyberpesten zorgt in eerste instantie voor veel verdriet en pijn bij het slachtoffer, wat voor teruggetrokken gedrag kan zorgen. Door het internaliserend gedrag kunnen vrouwen die slachtoffer zijn van cyberpesten de verbondenheid met hun medemens kwijt raken, ondanks dat ze deze vanuit hun genderrol wel verlangen. Hiermee wordt de kans op depressiviteit vergroot. Deze depressiviteit kan volgens dit onderzoek vervolgens leiden tot zelfbeschadiging of zelfmoordgedachten. Suïcidaliteit onder vrouwen die online gepest worden, wordt op deze manier dus volgens de drie stappen van de Drie-Stappen theorie uitgewerkt.

Beperkingen geïnccludeerde artikelen

Binnen de geïnccludeerde artikelen zijn er een aantal beperkingen die belangrijk zijn om te bespreken. Ten eerste heeft het grootste deel van de artikelen een cross-sectioneel design gehanteerd (Marr & Duell, 2020; Strohacker et al., 2019; Wiguna et al., 2018; Reed et al., 2015; Yang et al., 2021; Y.K. Kim et al., 2018; Williams et al., 2017; S. Kim et al., 2018; Fredrick & Demaray, 2018). Dit is een nadeel, omdat op basis van dit design het lastig is om een causaal verband vast te kunnen stellen tussen cyberpesten en het suïcidale proces. Daarnaast is er bij veel onderzoeken gebruikgemaakt van een niet-gerandomiseerde doelgroep (Marr & Duell, 2020; Strohacker et al., 2019; Wiguna et al., 2018; Maurya et al., 2022; Y.K. Kim et al., 2018; Williams et al., 2017; S. Kim et al., 2018; Fredrick & Demaray, 2018). Dit zijn bijvoorbeeld onderzoeken bij alle klassen van een bepaalde school. Dit levert beperkingen op voor de generaliseerbaarheid, aangezien het niet duidelijk is of de resultaten alleen voor die school/omgeving gelden, of dat het representatief is voor de gehele bevolking.

Een random steekproef zou daarom nodig zijn om de uitspraken meer generaliseerbaar te maken.

Naast bovengenoemde beperkingen die voor meerdere studies gelden, zijn er ook een aantal specifieke studies met beperkingen die besproken moeten worden. In het onderzoek van Fredrick en Demaray (2018) was er onvoldoende statistische power, omdat in de steekproef een beperkt bereik was van respondenten met cyber slachtofferschap. In hun onderzoek benoemden zij zelf dat een grotere steekproefgrootte zou kunnen bijdragen aan het vergroten van de externe validiteit. S. Kim et al. (2018) gebruikten enkel een zelfrapportage-item om traditioneel pesten, cyberpesten en zelfmoordgedachten te beoordelen, wat de meetgevoeligheid vermindert. Deze beperking geldt ook voor het onderzoek van Y. K. Kim et al. (2018), waarbij één item gebruikt werd om constructen te meten, zoals alle vormen van slachtofferschap van leeftijdsgenoten, depressie en zelfmoordpogingen. Ook wordt in dit onderzoek een beperking genoemd op het gebied van sociale wenselijkheid. Er wordt aangegeven dat respondenten zich zouden kunnen schamen voor hun suïcidale gedrag en daarom deze incidenten niet melden. Dit levert beperkingen op voor de betrouwbaarheid van dit onderzoek. Ook Maurya et al. (2022) gaven aan dat de zelfrapportage met name bij meer gevoelige vragen kan leiden tot een wenselijkheidsbias. In het onderzoek van Strohacker et al. (2019) wordt een beperking genoemd op het gebied van dichotome items. Deze zijn gebruikt om slachtofferschap van pesten, depressie en suïcidaliteit te meten, waarbij de ernst en frequentie niet werden onderzocht, maar enkel het wel of niet bestaan ervan. Hierdoor kunnen relaties tussen de variabelen niet omschreven worden. In het onderzoek van Wiguna et al. (2018) werd er geen rekening gehouden met bepaalde risicofactoren, zoals psychische aandoeningen. Dit kan een beperking opleveren, omdat deze factoren in meer of mindere mate de invloed van cyberpesten op het suïcidale proces kunnen beïnvloeden. Marr en Duell (2020) gebruikten in hun onderzoek alleen het platform Facebook, wat limitaties zou kunnen

opleveren voor de gegevens die te verkrijgen zijn over cyberpesten en het suïcidale proces. Respondenten die niet via Facebook, maar via een ander platform gepest werden, konden in dit onderzoek namelijk niet hun ervaringen delen.

Beperkingen huidig onderzoek

In dit literatuuronderzoek zijn er een aantal beperkingen waar rekening mee gehouden moet worden. Als eerste is er gebruikgemaakt van een bestaande database, samengesteld door een promovenda. Omdat ervoor gekozen is om enkel van deze database gebruik te maken, zijn er een beperkt aantal relevante artikelen gevonden. In de database stonden bijvoorbeeld alleen al 500 artikelen die niet over cyberpesten gingen, waardoor deze geëxcludeerd moesten worden. Ook veel andere exclusiecriteria voor dit scriptieonderzoek, zoals het uitsluiten van psychiatrische populaties en artikelen over de LHBTI-jongeren, zorgden ervoor dat er maar een klein aantal relevante artikelen overbleef. Daarnaast zorgt deze bestaande database er wellicht voor dat artikelen die relevante informatie bevatten, maar niet in deze database staan, niet meegenomen konden worden in dit onderzoek. Gezien de beperkte tijd is er namelijk voor gekozen om geen gebruik te maken van het sneeuwbaaleffect, wat deze beperking had kunnen verminderen.

Een ander methodologisch punt is dat er in dit onderzoek enkel gebruik is gemaakt van de categorieën 'mannen' en 'vrouwen', hoewel er tegenwoordig veel meer categorieën zijn hoe mensen zich kunnen identificeren. Vanwege de lastige definiëring van alle verschillende soorten die daar bij komen kijken is ervoor gekozen om het enkel bij mannen en vrouwen te houden. Dit heeft er echter voor gezorgd dat veel recente artikelen die juist ook andere gender categorieën bespraken, uitgesloten werden. Dit zou een zwak punt kunnen zijn, omdat dit onderzoek hiermee niet voor iedereen representatief is en er wellicht bruikbare informatie verloren is gegaan.

Ook de inhoud van de gevonden literatuur levert een beperking op voor dit onderzoek. De geïncludeerde artikelen bespreken met name de prevalentie van cyberpesten en het verband tussen cyberpesten en suicidaliteit, maar informatie over de inhoud van het suicidale proces ontbreekt vaak. Hierdoor is er een redelijk algemeen beeld geschetst van het suicidale proces bij mannen en vrouwen die online gepest worden, maar ontbreekt het aan diepere informatie over de verschillen in het suicidale proces zelf. In de geïncludeerde artikelen bleef het beperkt tot de verbanden bespreken, maar over de verklaringen werd enkel geïmpliceerd.

Implicaties voor de praktijk en vervolgonderzoek

Op basis van de bevindingen over de rol van gender in het suicidale proces bij jongeren die online gepest worden zijn een aantal aanbevelingen te doen voor de praktijk.

Ten eerste zou het erg interessant zijn om extra onderzoek te doen naar suicidaliteit bij mannen en vrouwen na slachtofferschap van cyberpesten, waarbij de nadruk moet komen te liggen op de inhoud van het suicideproces. In de geïncludeerde studies van dit onderzoek is te zien dat artikelen zich met name richten op het verband tussen cyberpesten en het suicideproces. Hierbij wordt er meestal niet inhoudelijk ingegaan op hoe dit suicideproces eruit ziet, maar er wordt vooral gekeken naar hoe vaak het voorkomt. Daarnaast wordt er bijvoorbeeld wel gekeken naar of suicidale gedachten of -pogingen vaker bij mannen of vrouwen voorkomt. Waar het nog aan ontbreekt is informatie over hoe die gedachten en pogingen eruit zien. Ook de factoren die hier aan bij kunnen dragen worden in veel onderzoeken niet naar voren gebracht. Dit is niet alleen interessant om informatie over te verkrijgen, maar zou ook kunnen bijdragen aan de preventie van suicidale gedachten en -pogingen bij jongeren die online gepest worden. Door meer inzicht te krijgen in de inhoud van dit proces en de mechanismen die hieraan bijdragen, zou hier beter op ingespeeld kunnen worden.

Ten tweede kan het voor de praktijk van belang zijn om op scholen meer bij te dragen aan de preventie van cyberpesten. Uit de geïncludeerde onderzoeken bleek dat cyberpesten overal in de wereld regelmatig voorkomt, en vooral meisjes vaak het slachtoffer zijn. Door op scholen bijvoorbeeld voorlichtingen of interventies aan te bieden die gaan over online pesten, zowel over het dader zijn als slachtoffer worden, zouden de aantallen van cyberpesten wellicht omlaag kunnen gaan. Hierbij zou niet alleen ingezet kunnen worden op het slachtoffer zelf, maar ook aan de omgeving geleerd kunnen worden wat zij kunnen bijdragen wanneer iemand slachtoffer is van cyberpesten of hoe dit slachtofferschap voorkomen zou kunnen worden. Uit een artikel van dit onderzoek bleek bijvoorbeeld dat vrouwen relatief afhankelijk zijn van de affectie van hun medemens, en dit vaak ontbrak wanneer zij slachtoffer werden van cyberpesten. Door voorlichtingen en interventies zouden slachtoffers van cyberpesten wellicht beter gesteund kunnen worden.

Referentielijst

- Canetto, S. S., & Sakinofsky, I. (1998). The gender paradox in suicide. *Suicide And Life-Threatening Behavior*, 28(1), 1–23. <https://doi.org/10.1111/j.1943-278x.1998.tb00622.x>
- CBS. (2020, 18 december). *Wie gebruikt het vaakst sociale media? - Nederland in cijfers 2020*. Wie Gebruikt het Vaakst Sociale Media? - Nederland in Cijfers 2020 | CBS. <https://longreads.cbs.nl/nederland-in-cijfers-2020/wie-gebruikt-het-vaakst-sociale-media/>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2023). 1 916 zelfdodingen in 2022, 54 meer dan in 2021. *Centraal Bureau Voor de Statistiek*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/19/1-916-zelfdodingen-in-2022-54-meer-dan-in-2021>
- Chun-Hua, M., Ma, Y., Wang, Y., & Lan, X. (2023). Bullying Victimization and Internalizing Problems among Adolescents: A Moderated Mediation Model of Peer

- Autonomy Support and Self-Esteem. *The Journal Of Genetic Psychology*, 185(1), 18–35. <https://doi.org/10.1080/00221325.2023.2252478>
- Fadhli, S. A. M., Yan, J. L. S., Halim, A. S. A., Razak, A. A., & Rahman, A. (2022). Finding the Link between Cyberbullying and Suicidal Behaviour among Adolescents in Peninsular Malaysia. *Healthcare*, 10(5), 856. <https://doi.org/10.3390/healthcare10050856>
- Fredrick, S. S., & Demaray, M. K. (2018). Peer victimization and suicidal ideation: The role of gender and depression in a school-based sample. *Journal Of School Psychology*, 67, 1–15. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2018.02.001>
- Hjelmeland, H., & Knizek, B. L. (2019). The emperor's new clothes? A critical look at the interpersonal theory of suicide. *Death Studies*, 44(3), 168–178. <https://doi.org/10.1080/07481187.2018.1527796>
- Islam, M. I., Yunus, F. M., Kabir, E., & Khanam, R. (2021). Evaluating Risk and Protective Factors for Suicidality and Self-Harm in Australian Adolescents With Traditional Bullying and Cyberbullying Victimization. *American Journal Of Health Promotion*, 36(1), 73–83. <https://doi.org/10.1177/08901171211034105>
- Jin, X., Zhang, K., Twayigira, M., Gao, X., Xu, H., Huang, C., Luo, X., & Shen, Y. (2023). Cyberbullying among college students in a Chinese population: Prevalence and associated clinical correlates. *Frontiers in Public Health*, 11. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1100069>
- Joiner, T. E., Van Orden, K. A., Witte, T. K., Cukrowicz, K. C., Braithwaite, S. R., & Selby, E. A. (2010). The interpersonal theory of suicide. *Psychological Review*, 117(2), 575–600. <https://doi.org/10.1037/a0018697>
- Kim, S., Kimber, M., Boyle, M. H., & Georgiades, K. (2018). Sex Differences in the Association Between Cyberbullying Victimization and Mental Health, Substance Use,

and Suicidal Ideation in Adolescents. ~ *The Canadian Journal Of Psychiatry/Canadian Journal Of Psychiatry*, 64(2), 126–135.

<https://doi.org/10.1177/0706743718777397>

Kim, Y. K., Yang, M., Barthelemy, J. J., & Lofaso, B. M. (2018). A binary gender analysis to bullying, dating violence, and attempted suicide: The disproportionate effect of depression and psychological harm. *Children And Youth Services Review*, 90, 141–148. <https://doi.org/10.1016/j.chidyouth.2018.05.028>

Klomek, A. B., Sourander, A., & Gould, M. S. (2010). The Association of Suicide and Bullying in Childhood to Young Adulthood: A Review of Cross-Sectional and Longitudinal Research Findings. *The Canadian Journal Of Psychiatry*, 55(5), 282–288. <https://doi.org/10.1177/070674371005500503>

Klonsky, E. D., & May, A. M. (2015). The Three-Step Theory (3ST): A New Theory of Suicide Rooted in the “Ideation-to-Action” Framework. *International Journal Of Cognitive Therapy*, 8(2), 114–129. <https://doi.org/10.1521/ijct.2015.8.2.114>

Marr, K. L., & Duell, M. N. (2020). Cyberbullying and cybervictimization: Does gender matter? *Psychological Reports*, 124(2), 577–595. <https://doi.org/10.1177/0033294120916868>

Massing-Schaffer, M., & Nesi, J. (2019). Cybervictimization and Suicide Risk in Adolescence: An Integrative Model of Social Media and Suicide Theories. *Adolescent Research Review*, 5(1), 49–65. <https://doi.org/10.1007/s40894-019-00116-y>

Maurya, C., Muhammad, T., Dhillon, P., & Maurya, P. (2022). The effects of cyberbullying victimization on depression and suicidal ideation among adolescents and young adults: a three year cohort study from India. *BMC Psychiatry*, 22(1). <https://doi.org/10.1186/s12888-022-04238-x>

- Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., & Altman, D. G. (2009). Preferred reporting items for Systematic Reviews and Meta-Analyses: the PRISMA statement. *PLoS Medicine*, 6(7), e1000097. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1000097>
- Nesi, J., Burke, T. A., Bettis, A. H., Kudinova, A. Y., Thompson, E., MacPherson, H. A., Fox, K. A., Lawrence, H. R., Thomas, S. A., Wolff, J. C., Altemus, M., Soriano, S., & Liu, R. T. (2021). Social media use and self-injurious thoughts and behaviors: A systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 87, 102038. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2021.102038>
- Peprah, P., Oduro, M. S., Okwei, R., Adu, C., Asiamah-Asare, B. Y., & Agyemang-Duah, W. (2023). Cyberbullying victimization and suicidal ideation among in-school adolescents in three countries: implications for prevention and intervention. *BMC Psychiatry*, 23(1). <https://doi.org/10.1186/s12888-023-05268-9>
- Protogerou, C., & Hagger, M. S. (2020). A checklist to assess the quality of survey studies in psychology. *Methods in Psychology*, 3, 100031. <https://doi.org/10.1016/j.metip.2020.100031>
- Quintana-Orts, C., Mérida-López, S., Chamizo-Nieto, M. T., Extremera, N., & Rey, L. (2022). Unraveling the links among cybervictimization, core self-evaluations, and suicidal ideation: A multi-study investigation. *Personality And Individual Differences*, 186, 111337. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.111337>
- Reed, K. P., Nugent, W. R., & Cooper, R. H. (2015). Testing a path model of relationships between gender, age, and bullying victimization and violent behavior, substance abuse, depression, suicidal ideation, and suicide attempts in adolescents. *Children And Youth Services Review*, 55, 128–137. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2015.05.016>
- Rhodes, A. E., Boyle, M. H., Bridge, J. A., Sinyor, M., Links, P. S., Tonmyr, L., Skinner, R., Bethell, J., Carlisle, C., Goodday, S. M., Salway, T., Newton, A. S., Bennett, K.,

- Sundar, P., Cheung, A., & Szatmári, P. (2014). Antecedents and sex/gender differences in youth suicidal behavior. *World Journal Of Psychiatry, 4*(4), 120. <https://doi.org/10.5498/wjp.v4.i4.120>
- Strohacker, E., Wright, L. E., & Watts, S. J. (2019). Gender, Bullying Victimization, Depressive Symptoms, and Suicidality. *International Journal Of Offender Therapy And Comparative Criminology, 65*(10–11), 1123–1142. <https://doi.org/10.1177/0306624x19895964>
- van Heeringen, C. (2006). *Handboek Suïcidaal gedrag*. <https://biblio.ugent.be/publication/359252>
- Wang, C., La Salle, T., Wu, C., Anh, K., DO, & Sullivan, K. E. (2018). School climate and parental involvement buffer the risk of peer victimization on suicidal thoughts and behaviors among Asian American middle school students. *Asian American Journal Of Psychology, 9*(4), 296–307. <https://doi.org/10.1037/aap0000138>
- Wang, X., & Wang, S. (2023). The Bridge between Cybervictimization and Suicidal Ideation among Adolescents: A Vicious Cycle of Hopelessness. *Journal Of Youth And Adolescence, 52*(5), 996–1009. <https://doi.org/10.1007/s10964-022-01726-x>
- Wiguna, T., Ismail, R. I., Sekartini, R., Rahardjo, N. S. W., Kaligis, F., Prabowo, A. L., & Hendarmo, R. A. (2018). The gender discrepancy in high-risk behaviour outcomes in adolescents who have experienced cyberbullying in Indonesia. *Asian Journal Of Psychiatry, 37*, 130–135. <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2018.08.021>
- Williams, S. G., Langhinrichsen-Rohling, J., Wornell, C., & Finnegan, H. (2017). Adolescents Transitioning to High School: Sex Differences in Bullying Victimization Associated With Depressive Symptoms, Suicide Ideation, and Suicide Attempts. *The Journal Of School Nursing/Journal Of School Nursing, 33*(6), 467–479. <https://doi.org/10.1177/1059840516686840>

Yang, B., Wang, B., Sun, N., Xu, F., Wang, L., Chen, J., Yu, S., Zhang, Y., Zhu, Y., Dai, T., Zhou, Q., & Sun, C. (2021). The consequences of cyberbullying and traditional bullying victimization among adolescents: Gender differences in psychological symptoms, self-harm and suicidality. *Psychiatry Research*, *306*, 114219.
<https://doi.org/10.1016/j.psychres.2021.114219>

Zou, H., Huang, J., Zhang, W., Wu, J., Wu, W., & Huo, L. (2023). The effect of cyberbullying victimization and traditional bullying victimization on suicidal ideation among Chinese female college students: The role of rumination and insomnia. *Journal Of Affective Disorders*, *340*, 862–870.
<https://doi.org/10.1016/j.jad.2023.08.099>